

VINERI • 25 APRILIE 2014 • ANUL LXIV NR. 17

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

MUZEU DIN CHITIGHAZ

„Popasuri culturale” pentru elevi români, la Chitighaz
Norman Manea la Festivalul Cărții de la Budapesta
Sfintele Paști la românii ortodocși din Ungaria

CALENDAR ORTODOX

28 aprilie, luni, Sf. Ap. Iason și Sosipatru; Sf. Mc. Maxim, Cvintilian și Dadas din Ozovia.
29 aprilie, marți, Sf. 9 Mc. din Cizic; Sf. Cuv. Memnon Mărt.
30 aprilie, miercuri, Sf. Ap. Iacob, fiul lui Zevedeu.
1 mai, joi, Sf. Prooroc Ieremia; Sf. Cuv. Mc. Eftimie, Ignatie și Acachie; Sf. Cuv. Isidora.
2 mai, vineri, Aducerea moaștelor Sf. Atanasie cel Mare; †) Sf. Ier. Atanasie al III-lea.
3 mai, sâmbătă, †) Sf. Cuv. Irodion de la Lainici; Sf. Mc. Timotei și soția sa Mavra; Sf. Mc. Diodor și Rodopian, diac.; Sf. Cuv. Teodosie.
4 mai, duminică, Sf. Mc. Pelaghia; Sf. Cuv. Valerian și Nichifor. Duminica a III-a după Paști (a Mironosițelor).

Gândurile săptămânii

„Cerul i-a dăruit omului, spre a-i recompensa toate greutățile, trei lucruri: speranța, visul și zâmbetul...”

Immanuel Kant

„Fericea este un fluture care, atunci când este urmărit, este întotdeauna la un pas de a fi prins, dar dacă stai liniștit, se poate așeza pe tine.”

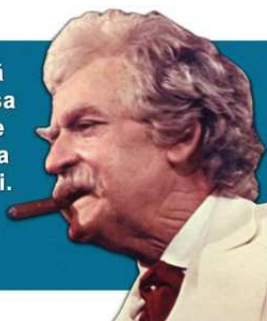
Nathaniel Hawthorne

„Niciodată să nu te uiți de sus la cineva decât dacă îl ajuți să se ridice!”

Jesse Jackson

Dacă oamenii ar învăța să meargă și să vorbească așa cum sunt învățați să scrie și să citească, toată lumea ar șchiopăta și s-ar bâlbâi.

Mark Twain

„Ficțiunea este obligată să se limiteze la posibilități. Adevărul, nu.”

Mark Twain

„Devenim mai înțelepți prin necazuri. Prosperitatea ne distruge simțul de apreciere a dreptății.”

Seneca

„Nu vă lăsați doborâți de ceea ce se întâmplă, cei care încearcă fapte mari trebuie să treacă prin dureri mari!”

Alexander Dumas

„Arta nu urmărește reprezentarea unui lucru frumos, ci frumoasa reprezentare a unui lucru.”

Immanuel Kant

„În mintea mea e iarnă, dar în sufletul meu e o primăvară permanentă.”

Victor Hugo

ROMÂNIA
Ministerul Afacerilor Externe
Departamentul Politici pentru
Relația cu Românii de Pretutindeni

Această revistă a fost tipărită cu sprijinul parțial al Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni / Conținutul acestei reviste nu reprezintă poziția oficială a DPRRP

Alegeri europarlamentare:
25 mai 2014

Anul 2014 va aduce un nou Parlament al Uniunii Europene și o nouă garnitură a Comisiei Europene. Președinția rotativă a Consiliului Uniunii Europene va fi asigurată de statul membru cel mai lovit de criza zonei euro, Grecia, în prima jumătate a anului 2014, iar în semestrul al doilea frăiele vor fi preluate de un alt stat sudic, Italia, de asemenea afectată puternic de recesiunea zonei euro.

Alegerile europarlamentare vor avea loc în toate statele membre UE în perioada 22–25 mai. În Ungaria și în România alegerile se vor ține în duminica din 25 mai.

Este cea de a opta rundă de alegeri europene, primele având loc în 1979. În perioada 22–25 mai, 500 de milioane de cetățeni eu-

ropeni sunt așteptați la vot. În premieră, cetățenii europeni vor alege nu doar cei 751 de eurodeputați ci și în mod direct persoana care va conduce Comisia Europeană în următorii cinci ani, dintre candidații pe care îi vor nominaliza partidele politice europene. Alegerile europarlamentare programate pen-

tru primăvara anului 2014 se anunță a fi marcate de ascensiunea amenințătoare a partidelor ultranaționaliste, care propovăduiesc tocmai oprirea adâncirii procesului de integrare europeană și în unele țări chiar gestul extrem de renunțare la calitatea de membru al Uniunii.

E.Ș.

Jula

Vernisaj de pictură Ioan Precup

Sâmbătă, 26 aprilie, sala de expoziții a Hotelului Elisabeth din Jula va găzdui expoziția de pictură a

artistului Ioan Precup din Kunszentmárton, originar din Jula. Vernisajul expoziției va

avea loc de la ora 16.00. Cuvântul de deschidere va fi rostit de artistul plastic Ștefan Oroian.

A.B.

Poza săptămânii

La sfârșitul săptămânii trecute, la Jula a fost construită cea mai mare cetate din ouă de Paști, care are șansa să intre în Cartea Recordurilor. La pictarea ouălor au contribuit și școlarii români din Jula.

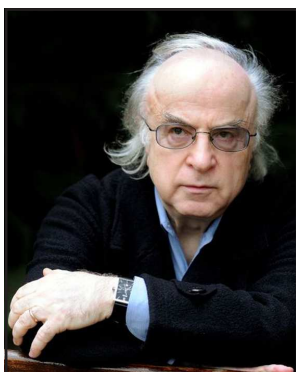
Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foiaia românească aparține autorilor. Foiaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Pe copertă: Concurs între școlarii români din Ungaria, la Chitighaz (foto: Ana Cioca)

Prezență românească de marcă la cea de-a XXI-a ediție a Festivalului Internațional al Cărții de la Budapesta

În perioada 24–27 aprilie 2014, Institutul Cultural Român Budapesta se alătură Ministerului Culturii, organizatorul standului oficial al României la cea de-a XXI-a ediție a Festivalului Internațional al Cărții de la Budapesta printr-o serie de manifestări culturale dedicate literaturii române contemporane.

În cadrul „Serilor de literatură la ICR Budapesta” vineri, 25 aprilie, de la ora 18.30, ICR Budapesta găzduiește la sediul său (Str. Izsó, nr.5, Budapesta, 1146) masa rotundă cu tema „Literatura și cultura română în contextul globalizării. O nouă șansă pentru artiștii și gânditorii români?”, cu participarea scriitorilor: *Norman Manea, Paul Cornea, Daniel Cristea-*

Norman Manea este un scriitor și om de cultură născut în România, evreu care trăiește din 1986 în SUA. Este unul dintre cei mai traduși romancieri români. Scrierile lui au drept teme favorite trauma holocaustului, viața de zi cu zi într-un stat totalitar și exilul.

Enache, Simona Sora, Radu Aldulescu, Doina Ruști, Filip Florian, Matei Florian. Din partea Ministerului Culturii din România va fi prezent *Ioan Matei*, director, Direcția Politici Culturale. Sunt invitați editori, traducători, directori de edituri și ai unor instituții culturale din Ungaria. Moderatorul serii va fi criticul literar *Daniel Cristea-Enache*. Evenimentul este inclus în programul oficial al Festivalului Internațional al Cărții de la Budapesta și se va bucura de traducere simultană în limba maghiară.

În 2013, Festivalul Internațional al Cărții de la Budapesta găzduit de Complexul Millenáris din Budapesta s-a bucurat de prezența record a 63.000 de vizitatori.

Programe românești în cadrul Festivalului Internațional al Cărții de la Budapesta

Sâmbătă, 26 aprilie, orele 12.00–14.00, standul României (B2):

– Lansare de carte: lectură și prezentare „Ce a fost – cum a fost” – dialog între scriitorii *Paul Cornea* și *Daniel-Cristea Enache*;

– Lectură și prezentare a romanului „Zogru” în prezența scriitoarei *Doina Ruști*, traducere în limba maghiară de *Enikő Szenkovits*, Sétatér Kulturális Egyesület.

Sâmbătă, 26 aprilie, ora 14.30, Sala Szabó Magda – Lansare de carte: lectură și prezentare a romanului „Vizuina”/„Odú” în prezența autorului *Norman Manea*, traducere în limba maghiară de *Gabriella Koszta*, Editura Kossuth. Volumul lui *Norman Manea* va fi prezentat de scriitorul *Esterházy Péter*.

Sâmbătă, 26 aprilie, ora 17.30, Sala Kner Imre – Lectură și prezentare a

volumului „Márta jelenései” în prezența autoarei *Marta Petreu*, traducere în limba maghiară de *Némethi Rudolf*, Editura Palamart, 2014.

Duminică, 27 aprilie, orele 12.00–14.00, standul României (B2):

– Lectură și prezentare a romanului „Hotel Universal”, Editura Polirom 2012 în prezența autoarei *Simona Sora* (Institutul Cultural Român, Budapesta);

– Lectură și prezentare a romanului „Proorocii Ierusalimului”/„Jeruzsálem prófétái” în prezența autorului *Radu Aldulescu*, traducere în limba maghiară de *Kirilla Teréz*, Editura Napkút Kiadó;

– Lectură și prezentare a romanului „Băiuței”/„Kölyök Utca”, cu participarea scriitorilor *Matei Florian* și *Filip Florian*, traducere în limba maghiară de *Lövetei László László*, Editura Bookart, 2013.

EDITORIAL

Cele două Ungarii

Ungaria este împărțită în două. Nu doar geografic, aflându-se în partea stângă și partea dreaptă a Dunării. Și nici numai în privința unghurimii, care trăiește în interiorul sau exteriorul țării. De ani buni, după ce s-au convins singuri că schimbarea de sistem din 1989 nu a adus după sine Raiul pe pământ, populația Ungariei este dezbinată din cauza ideilor politice, din cauza crizei financiare și a sărăciei. Dreapta urăște stânga și viceversa, iar partidulețele de la mijloc plutesc într-o ceață a nesiguranței. Ideologiile politice de dreapta, tot mai agresive în ultimii ani, au rupt în bucăți familii, rudenii, prietenii. Și în tot acest haos unde se găsesc naționalitățile? Cam pe nicăieri. Sau tot mai la dreapta. Ceea ce este un nonsens.

Până acum 4 ani, localitățile tradiționale ale românilor, slovacilor sau sârbilor sau ale oricăroră dintre cele 13 naționalități, simpatizau în majoritate – și asta își declarau și prin votul de la alegeri – cu partidele mai de stânga (Partidul Social Ungar, Uniunea Social-Democrată, Partidul Liberal). Șocul de acum patru ani, când partidul Fidesz a obținut două-treimi din voturile cetățenilor, a sfârșit celelalte partide în așa măsură că nici patru ani nu le-au fost suficienți pentru a se aduna. Drept dovadă, Fidesz și la alegerile din 6 aprilie anul curent a obținut două-treimi în Parlamentul redus numeric la jumătate. Cu excepții ne semnificative, deci, în anul 2014, și satele românilor, slovacilor sau sârbilor au votat dreapta conservatoare. Dar ce este și mai grav: inclusiv în localitățile cu o populație semnificativă de români sau slovaci sau sârbi s-a întărit enorm de mult partidul de extrema dreaptă, Jobbik.

După victoria covârșitoare (căci „istorică” nu mai este, pentru că așa a fost numită deja cea de acum patru ani), Fidesz ne convinge prin declarații bombastice că iată ce uniți suntem. Chiar suntem cel mai unit popor din toată Europa! Probabil se gândește și la voturile obținute de la circa 100 de mii de unguri din afara granițelor Ungariei, care în ultimii 2–3 ani au devenit proaspăt cetățeni ungari. De altfel, cam puține voturi, dacă ne gândim că Ungaria s-a „îmbogățit” în ultima perioadă cu 500 de mii de noi cetățeni maghiari.

Puterea de 2/3 e periculoasă. Înseamnă că poți face timp de patru ani tot ce te rupe capul. Poți modifica și remodifica Constituția sau legile când și cum vrei, după bunul tău plac. Și într-o singură noapte. Poți crea legi pompoase, false, fără niciun rost. Așa cum este și cea referitoare la reprezentarea parlamentară a naționalităților. Ca să nu mai cârâim încă 25 de ani că nu avem reprezentant în Parlament, guvernul Fidesz a creat posibilitatea de a avea 13 reprezentanți ai naționalităților în Parlamentul de la Budapesta, dar nu în calitate de deputați, ci doar ca și „purători de cuvânt”. Se știa de la bun început că naționalitățile nu se vor îmbulzi la vot dacă vor trebui să aleagă între dreptul lor de cetățeni și dreptul de minoritari. Era de prevăzut neseriozitatea participării minorităților la vot, exact așa cum a fost și rezultatul.

În tot acest circ extrem de penibil, numit „alegeri de reprezentanți parlamentari ai naționalităților”, unii toți și-au dat seama că pot ieși cât de cât cu basma curată: autoguvernările pe țară ale bulgarilor, sârbilor și slovenilor au mulțumit frumos guvernului maghiar pentru acordarea a circa 10 milioane de forinți pe cap pentru acoperirea cheltuielilor de campanie electorală și... au trimis banii înapoi la stat. Pe motiv că de fapt asta nu a fost alegere, ci o simplă votare și nu se simt îndreptățiți să se folosească de acești bani ai contribuabililor. Autoguvernarea românilor nu știm să fi trimis înapoi niciun svanț din cele 12,8 milioane de forinți.

La fel ca toată țara, tot așa de dezbinată sunt și naționalitățile din Ungaria. Neoficial. Pentru că oficial cu toții suntem uniți și privim într-o singură direcție.

Eva Șimon

Săptămâna Luminată

Săptămâna Luminată este prima săptămână care urmează după Învierea Domnului Iisus Hristos și se termină în duminica următoare, numită Duminica Tomii (a Sfântului Apostol Toma).

Pentru creștinii ortodocși, Săptămâna Luminată este începutul unei perioade de sărbătoare care se termină după cincizeci de zile de la Paște, la Pogorârea Sfântului Duh (Rusaliile).

Săptămâna Luminată stă sub semnul luminii și prima slujbă din această săptămână a început prin cuvintele „Veniți de luați lumină”. Hristos iese din mormânt învăluit în lumina cea sfântă a dumnezeirii Sale. Din noaptea Învierii și până la Înălțarea Domnului la cer, în Biserică se cântă „Luminează-te, luminează-te noue Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit”, prin noul Ierusalim făcându-se referire la Ierusalimul cel veșnic, escatologic.

Slujbele din Săptămâna Luminată se țin cu Ușile Împărătești larg deschise. Astfel, privirea spre altar nu mai este împiedicată de nimic, ceea ce simbolizează ușa deschisă de la mormântul Mântuitorului, dar și ruperea capetesei Templului din Ierusalim în momentul morții Mântuitorului.

În primele secole ale creștinismului, în timpul Săptămânii Luminate, catehumenii (cei care se pregăteau să primească taina Botezului) care erau botezați în noaptea de Paști purtau haine albe, simbol al bucuriei Învierii.

În această perioadă, slujbele Bisericii sunt deosebite de cele din restul anului. Toate cântările și citirile din această perioadă a Săptămânii Luminate fac referire directă la Învierea din morți a Mântuitorului.

Slujbele sunt mai frumoase prin această bucurie a Învierii de care sunt inundate toate rânduielile liturgice. Chiar și slujba înmormântării celor care au adormit în timpul acestei săptămâni este diferită de rânduiala obișnuită, căci se cântă aceleași cântări ale canonului Învierii Domnului și „Hristos a înviat”, în loc de „Veșnică pomenire”.

Din Duminica Învierii Domnului, în Biserica Ortodoxă începe o nouă perioadă liturgică a anului bisericesc, numită perioada Penticostarului.

Numele acestei perioade – una dintre cele trei mari diviziuni ale anului liturgic (alături de perioada Octoihului și de cea a Triodului) – vine de la cartea Penticostar care se folosește în mod deosebit în cultul ortodox în perioada dintre Paște și Rusalii (50 de zile).

Această perioadă se distinge din punctul de vedere spiritual prin luminozitate, prin frumusețe și prin bucurie a întregii creații, ceea ce se exprimă prin rânduieli cultice cu totul specifice care se săvârșesc în Biserică. Totul pare învăluit în alb, totul este lumină, totul exprimă bucuria de a fi împreună cu Hristos în Biserica Sa. Și bisericile se înveșmăntează în alb și veșmintele preoților. De aceea, această perioadă a Penticostarului este perioada când se cântă în toate împrejurările „Hristos a înviat” și cântări de bucurie: „Veniți să ne luminăm, popoare! Veniți să ne bucurăm de Învierea lui Hristos!”.

În tot acest timp, creștinii ar trebui să se salute cu urarea „Hristos a înviat” și de la Înălțare, „Hristos S-a Înălțat”, urmată de răspunsul „Adevărat a înviat” și „Adevărat S-a Înălțat”.

Paștele Morților la români

Paștele Morților sau Paștele Blajinilor se prăznuiește o dată pe an, în prima duminică de după Paști.

Paștele Blajinilor este cea mai însemnată dintre toate zilele în care se pomenesc morții de obște și li se dă de pomană. E singura zi în care se face pomenirea tuturor morților la cimitir. E cea mai mare prăznuire pe care o fac credincioșii în cinstea celor adormiți. E cel mai frumos obicei al lor.

Paștele Blajinilor se prăznuiește a doua zi după Duminica Tomii, luni, sau a opta zi după Paști. După luminatul praznic de mare bucurie în cinstea celui ce a înviat din morți, al Învierii Domnului, se apropie și Paștele morților, Paștele Blajinilor.

Însuși Domnul Iisus Hristos, înainte de patimile Sale, în cuvântarea de despărțire cu ucenicii Săi întruști-le-a prezis că întristarea lor se va prefăce în bucurie și această bucurie nimeni nu o va lua-o de la ei, bucurie pe care au avut-o ucenicii când L-au văzut

pe Domnul, după Înviere (Ioan 16, 20-22; 20, 20).

Această mare bucurie a Învierii lui Hristos, a Paștelui, pe care au trăit-o și creștinii în Săptămâna Luminată și care aduce aminte de învierea cea de obște, ei vin apoi să o împărtășească și celor adormiți în nădejdea fericitei învieri, a cărei bucurie a vestit-o Domnul Iisus Hristos, care înainte de învierea Sa s-a pogorât întâi să propovăduiască biruința asupra morții, la cei morți din iad (I Petru 3, 19). Tot așa și urmașii Lui vin în această zi la mormânturile celor adormiți ca să le vestească bucuria biruinței lui Hristos asupra morții.

Așadar, temelia Paștelui Blajinilor este credința unită cu nădejdea că Biruitorul morții, după făgăduința Sa (Matei 25, 31-46), va învia sufletele tuturor credincioșilor adormiți: părinți, neamuri și prieteni, pentru bucuria cea veșnică.

De aceea și pomenirea celor scumpi nouă adormiți să se facă cu bucuria

cuvinită creștinismului. În această zi, preoții sunt îmbrăcați în veșmintele cele de Paști, prealuminate, ce amintesc fața acelor veșminte albe strălucitoare în care au fost îmbrăcați îngerii de la mormântul lui Hristos, care au vestit femeilor mironosite că Hristos a înviat din morți (Luca 24, 4-6; Ioan 20, 11-13).

Pentru această zi se fac din vreme anumite pregătiri și la cimitir și acasă, aceste din urmă cer și cheltuieli. Femeile cu copiii vin la cimitir și curăță buruienile uscate de pe mormânturi, la cele mai vechi le adună țărâna și le orânduiesc frumos, boiesc crucile sau le vârăiesc.

Unii credincioși răsădesc pe morminte liliac, mai rar stânjenei. Femeile, mai ales, au grijă și de cei străini morți sau găsiți morți, despre care știu că nu au pe nimeni să-i pomenască; le adună și lor țărâna la mormânturi și le fac și lor să fie „frumos”. Acasă, pe lângă altele, roșesc iarăși ouă, pentru „Blajini”.

Concert de Paști

duminică, 27 aprilie 2014
ora 17.00
Centrul Cultural Român
din Iula

Corul „Pro Musica”
și corul copiilor școlii generale
din Iula

Despre limbă și identitate națională (II)

În prima parte a acestei discuții despre românitatea românilor din Ungaria am discutat pe scurt definiția lui Benedict Anderson care spune că „națiunile sunt comunități politice imaginate”. Am prezentat apoi argumente despre cum limba vorbită, cetățenia sau locația/geografia nu sunt relevante când ne referim la identitatea națională a cuiva. Ca exemplu pozitiv, și într-o mare măsură admirativ, am vorbit despre irlandezii din lumea nouă. În continuare, am să iau cazul Irlandei și al limbii irlandeze și am să arăt că limba în sine nu este suficientă pentru a baza pe ea identitatea etnică a unei persoane. Aceste discuții nu au altă intenție decât să arate că românii din Ungaria sunt români pur și simplu, nu maghiarizați, nu asimilați, și nu sunt o cauză pierdută atâta vreme cât ei înșiși se consideră români.

Irlanda de astăzi este independentă și suverană, mai puțin nordul insulei, care, grație acordului de partiție din 1921, a rămas britanic. (Nu intrăm în discuții politice aici pentru că nu acesta e scopul acestor rânduri.) Irlanda însă a mai fost liberă și înaintea invaziei lui Cromwell de la 1649. În acea vreme, populația vorbea o limbă celtică, astăzi numită simplu „irlandeză”. Ca urmare a luptelor, persecuțiilor și a masivei emigrări, Irlanda a pierdut de-a lungul secolelor mai bine de jumătate (alte surse spun 2/3) din populația vorbitoare de limbă irlandeză (Gaelic). 250 de ani de la debarcarea lui Cromwell și a protestanților, în timpul marelui autor irlandez James Joyce, irlandeza se învăța la școală ca limbă secundă, deși în realitate era mai puțin importantă ca engleza și latina. În 200 de ani de stăpânire britanică, limba celtică vorbită de locuitorii insulei a dispărut aproape în întregime. Mulți dintre naționaliștii irlandezi au încercat să o resusciteze în jurul anului 1900 și resuscitează la ea și astăzi. De asemenea, mulți naționaliști au încercat să scrie, să

producă literatură în această limbă și au sfârșit uitați de literatură sau traduși în engleză. Cu toate acestea, nimeni nu poate spune că literatura irlandeză nu există, chiar dacă ea există în limba engleză. Ceea ce o face irlandeză este bine definit în subiectele pe care le abordează prozatorii și poeții, în stilul și sintaxa frazei, în mesajele pe care aceste lucrări literare le transmit.

De ce este interesantă situația Irlandei? Pentru că îmi permite să arăt cât de subtilă și cât de lipsit de convingere este discursul deopotrivă politizant și depășit pe care detractorii românilor din Ungaria îl utilizează cu privire la conaționalii lor din țara vecină. Potrivit argumentelor lor, aplicate la o situație mult mai dramatică decât cea din comunitatea românească din Ungaria, în Irlanda nu mai sunt irlandezi. În termenii stabiliți în care identitatea națională a unui individ sau a unei comunități constă în limba pe care individul/comunitatea o vorbește, cetățenii irlandezi care nu sunt fluenți în limba irlandeză nu sunt irlandezi. Pe baza acestei logici, Irlanda ar trebui să se autodesființeze și, de ce nu, să

ceară să fie anexată de Marea Britanie, de Canada, de SUA, de Australia, sau oricare altă țară vorbitoare de limbă engleză pe simplul motiv că cetățenii săi vorbesc, în proporție de 99%, limba engleză. Pe cale de consecință, identitatea națională a cetățenilor irlandezi nu poate fi cea irlandeză dar ar putea fi lesne oricare din cele sugerate anterior.

În articole publicate în presa din România se vorbește deseori despre calitatea limbii române la liceul din Iula, despre accentul elevilor și al profesorilor, despre limba învechită și despre faptul că româna este limba secundă sau chiar mai puțin decât atât, în vreme ce maghiara este limba nativă a elevilor și profesorilor. Dacă citiți romanul lui James Joyce, *Ulysses*, veți vedea că scriitorul ia peste picior toate aceste aspecte cu privire la învățământul în limba irlandeză și la cât de străină li se pare aceasta copiilor. Cu toate acestea, lui Joyce nu-i trece prin cap nici o secundă să îi deznaționalizeze pe irlandezi. Dimpotrivă, aceste eforturi îi fac pe irlandezi o altă națiune decât englezii. Și astăzi irlandeza se predă la școală, cu la fel de puțin succes ca în vremea lui Joyce. Și astăzi o componentă a identității irlandeze este aceea de a fi capabil să spui *câteva cuvinte* în irlandeză. Ceea ce încerc să arăt prin această paralelă este că alegând să studieze la liceul din Iula și învățând câteva cuvinte în limba română, cetățeanul ungar are suficiente argumente să se considere român dacă se recunoaște ca membru al comunității imaginate România.

Cristina Artenie, Canada

Pe scurt...

CENADUL UNGURESC

Sfânta Liturghie de Paște a adunat la biserica din Cenadul Unguresc, chiar dacă nu atât de mulți ca pe vremuri, credincioși din Cenad, Macău și Seghedin, români plecați din sat, care vizitând părinții de sărbători au venit și la biserică pentru a simți adevărata putere și valoare a acestei sărbători. După slujbă, toți credincioșii au fost invitați la clubul românilor unde au fost oaspeții Autogovernării Românești. Aici au fost întâmpinați cu cozonaci și au ciocnit ouă de Paște. La clubul românilor, *Magdalena Unc Túri*, a deschis expoziția de cusături, țesături și goblenuri. Oaspeții prezenți au avut ocazia să vadă lucrări unele cu o vechime de mai multe decenii.

JULA

Legăturile de prietenie dintre primăriile orașelor înfrățite Arad și Iula s-au consolidat recent și prin înființarea unei asociații „Asociația pentru relațiile Arad-Iula”. La ședința de constituire a asociației, care a avut loc pe 11 aprilie, la Iula, a fost prezent alături de o delegație din Arad și viceprimarul *Bognár Levente*, iar din partea orașului Iula a fost prezent primarul *dr. Görgényi Ernő* și viceprimarul *Alt Norbert*. Asociația s-a înființat cu 17 membri, iar președintele acesteia este *Szalai György*.

BUDAPESTA

Duminică, 27 aprilie, în duminica Sfântului Apostol Toma, și în acest an la Capela Ortodoxă Română din Budapesta va avea loc comemorarea lui Emanuil Gojdu (1802–1870). După oficierea Sfintei Liturghii va avea loc un parastas comun în amintirea întregii familii Gojdu, după care clericii de la capela din Budapesta, împreună cu credincioșii, se vor deplasa la cimitirul Kerepesi, la mormântul funerar al familiei Gojdu, unde vor fi depuse coroane de flori.

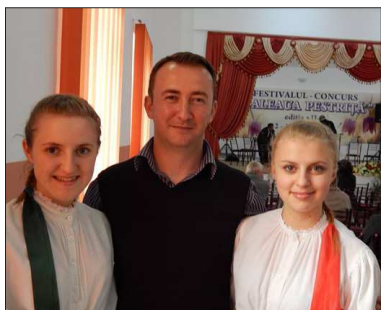
JULA

Ziua de 3 mai va fi o zi deosebită în viața absolvenților de la Liceul „N. Bălcescu” din Iula. În această zi, cu începerea de la ora 10.00, la Centrul Cultural Românesc, va avea loc serbarea de absolvire a elevilor de clasa a 12-a.

Eleve din Ungaria, premiate la concursul internațional „Laleaua Pestriță”

În luna aprilie, pe Văile Pogăniciului înfloarește una dintre cele mai mistice și reprezentative podoabe florale ale naturii „Laleaua Pestriță” sau „Floarea de șah”, cum i se mai spune în această regiune. Acest festival-concurs denumit după specia florală fiind ocrotită de statul român, „Laleaua Pestriță” a ajuns la cea de-a doua ediție care s-a derulat în două localități, Ramna și Vermeș, în zilele de 12–13 aprilie. La concurs au participat tineri din România, Serbia și Ungaria. Fiecare concurent a trebuit să se pregătească pentru concurs cu două piese folclorice din zona pe care a reprezentat-o în costumație adecvată. Festivalul s-a desfășurat după următorul program: sâmbătă, 12 aprilie de la ora 9.00, la sediul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin a avut loc preselecția după care am avut repetiții cu orchestra. După servirea mesei am fost transportați cu autocarul la Ramna, unde s-a desfășurat spectacolul-concurs. De la ora 17.00 a început concursul la Casa Culturală din Ramna. În ziua următoare, 13 aprilie, la Casa Culturală din Vermeș a avut loc Gala laureaților și înmânarea premiilor.

În luna martie, doamna director Maria Gurzău Czegledi ne-a împărtășit vestea că în 12–13 aprilie o să fie iarăși festivalul-concurs folcloric „Laleaua Pestriță”. Ne-a rugat să ne pregătim cu două piese folclorice. Însoțitorul nostru a fost domnul profesor de muzică Gheorghe Pătaș. În data de 12 aprilie, dis-de-dimineată am pornit la drum. Când am ajuns în Timișoara, domnul Dinu Barbu ne-a așteptat la magazinul Iulius Mall. Ne-a dus la Buziaș, unde am avut cazare la Hotel Parc. Organizatorii ne-au asigurat cazarea și masa. De acolo am pornit spre Reșița, unde am avut audițiile și repetițiile cu orchestra de acolo. După program am avut ocazia să vizităm orașul Reșița. La terminarea vizitei am fost așteptați în sala Căminului Cultural din Vermeș, județul Caraș-Severin. Festivalul a început de la ora 17.00. Am urcat pe scenă, unde doamna Felicia Stoian a fost prezentatoarea festivalului, care era foarte încântată de prezența noastră, fiind „românce din Ungaria”. Juriul compus din 6 persoane au apreciat munca concurenților care au participat la acest festival urmând ca fiecare să își ia diploma sau distincțiile. Noi am fost apreciate de juriu și de public, acordându-ne Premiul Special de Popularitate.

În această zi deosebită ne-am simțit foarte bine, ne-am reîntors în Timișoara pentru a vizita orașul. Duminică după masă am pornit spre casă cu speranța că și anul viitor ne vom reîntoarce pentru a 3-a ediție a concursului-festival „Laleaua Pestriță”.

Diana Bogdan și Carina Iuhas

Festival de Artă al Copiilor cu tema: „Grădina cu vânt”

Fundația Culturală First și Direcția pentru Cultură a Județului Timiș organizează a V-a ediție a Festivalului de Artă al Copiilor. Tema plastică a ediției din acest an a Festivalului de Artă al Copiilor a fost propusă de copilul câștigător al competiției din anul precedent – Patrick Sandici –, a cărui fascinație pentru morile de vânt, în special turbinele eoliene, a dus la alegerea temei: GRĂDINA CU VÂNT.

Argument:

Încă din antichitate oamenii au fost fascinați de vânt, de forța lui și de modurile în care îi putea ajuta să-și atingă țelurile.

Mai demult, vântul purta corăbiile pe mare, măcina grânele și pompa apa. Astăzi, unul dintre cele mai mari beneficii ale energiei eoliene este că se poate transforma în electricitate, energia care pune lumea în mișcare. Și o face curat și sustenabil. Fără să polueze atmosfera (așa cum o face o termocentrală pe bază de cărbuni) și fără riscul pentru mediu pe care-l prezintă o centrală nucleară.

Toate acestea sunt posibile pentru că niște ingineri remarcabili au creat turbinele eoliene de astăzi. Cu pale albe și largi care se rotesc în vânt și produc curent electric, suierând. Cel mai adesea acestea se rotesc împreună, în ceea ce am putea numi o „grădină cu vânt”. Și, la fel cum avem nevoie de grădinile obișnuite, avem nevoie și de aceste grădini cu vânt. Avem nevoie ca ele să ne asigure energia necesară vieților noastre și sistemelor din jurul nostru, într-unul dintre cele mai curate și sigure moduri pe care le-am descoperit până acum.

Grădinile cu vânt nu produc mere, căpșuni sau roșii. Dar le ajută să ajungă pe mesele noastre. Nu trebuie să le uzi, să le tunzi sau să culegi fructele lor. Dar trebuie, totuși, să ai grijă de ele. Trebuie să le păstrezi curate și sănătoase. Trebuie să le repari atunci când nu funcționează așa cum ar trebui.

Dacă o faci, dacă ai grijă de ele, ele te vor răsplăti, la fel ca orice grădina bine întreținută. Cu electroni rapizi, agili și harnici.

Desigur, grădina cu vânt poate însemna imagini și interpretări diferite pentru fiecare copil. În acest sens concursul este deschis imaginației fără limite!

Proiectul se adresează copiilor cu vârsta între 7–14 ani. Lucrările sunt așteptate în perioada 1 iunie–1 august 2014. Tehnicile admise: desen, pictură, colaj, dimensiune unică A3(29x42 cm)

Competiția plastică, cu tema „Grădina cu vânt”, se va desfășura online și va fi validată prin voturile online în procent de 50% și 50% voturile juriului.

Festivalul mai cuprinde activități artistice diverse, ateliere de creație plastică și o expoziție cuprinzând lucrările admise în concurs.

Premii:

Se vor acorda 3 premii, conștând în rezidență în atelierul unui artist plastic timișorean, pentru câștigătorii de pe locurile 1, 2, 3 ale competiției plastice.

Date suplimentare despre Festival, Fișa și Regulamentul de participare se pot descărca de pe site-ul Fundației Culturale First – www.fundatiafirst.org – și pagina de socializare facebook.

„Popasuri culturale” pentru elevii de la școlile românești din Ungaria

Școala generală din Chitighaz a organizat săptămâna trecută, miercuri, 16 aprilie, un concurs adresat elevilor de clasele 5–8 de la școlile generale din comunitatea românească din Ungaria, instituții în care se învață limba română. Este vorba despre prima ediție a concursului intitulat „Popasuri culturale în localitățile românești din Ungaria”, un concurs de cultură generală, un popas în universul însușirii limbii române, al moștenirii culturale și tradițiilor, într-un mod distractiv.

La concurs au participat elevi de la șase școli din localitățile: Aletea, Bătania, Chitighaz, Jula, Micherechi și Săcal.

În prima parte a concursului fiecare școală a făcut o prezentare powerpoint a localității din care a provenit și a instituției de învățământ pe care a reprezentat-o. Prezentările au fost citite de către copii, ele au conținut informații generale despre istoricul localității și al școlilor, precum și lucruri mai importante legate de românii de pe acele meleaguri. Competiția a continuat în holul școlii, cu prezentarea instituției aleasă de către ei. Au urmat apoi jocuri distractive pe echipe, pe tema păstrării tradițiilor și a culturii strămoșilor, fiind conduse de profesoara de limba română Maria Ambruș, ajutată de Ana Rocsin Orban.

„Scopul nostru a fost cunoașterea obiceiurilor și

a culturii de către copii. Concursul a fost organizat pentru școlile bilingve”, a conturat Erika Borbély, directoarea școlii generale din Chitighaz la începutul concursului. În cuvântul de bun venit adresat cadrelor didactice, elevilor și oaspeților invitați a pus accentul pe însușirea limbii de către elevi într-un mod distractiv, iar cele învățate la ore să fie practicate în situații de comunicare concrete.

„Elevii astfel pot să facă cunoștință cu tradițiile, pot cunoaște și pot să fie mândri de portul popular, de dansul popular, de obiceiurile românești. Ca rezultat al programului am dori ca copii să dezvolte secretele limbii, să descopere importanța limbii, să învețe munca în echipă și pentru echipă”, a mai spus directoarea școlii românești din Chitighaz.

Juriul a fost compus din șase profesori de la cele șase școli concurente:

Florica Ciotea Berényi (Aletea), Maria Pâtca Petrușan (Micherechi), Maria Sucigan (Jula), Iulia Moldovan (Chitighaz), Iulia Olteanu (Bătania) și Elena Szilágyi (Săcal).

Juriul, de comun acord, a punctat toate echipele, la primele două probe cu punctajele maxime. Iar la partea a doua, fiecare a fost apreciat pentru rezultatele pe care le-a prezentat. Președinta juriului, doamna Iulia Olteanu, le-a mulțumit participanților pentru activitate, pentru felul în care au prezentat localitățile lor, instituția lor și alte multe amintiri pe care le-au învățat de la părinții, profesorii lor.

Aprecieră finală a concursului „Popasuri culturale în localitățile românești din Ungaria” a fost următoarea:

- Locul I: Chitighaz
- Locul II: Jula
- Locul III: Bătania
- Locul IV: Micherechi
- Locul V: Aletea
- Locul VI: Săcal

Ioan Fodoreanu, consulul general al României la Seghedin a felicitat școala organizatoare din Chitighaz și celelalte instituții care s-au implicat în concurs, în speranța că va continua și în anii care urmează.

Consulatul din Seghedin a acordat două premii speciale, una pentru Aneta Buca, elevă în clasa a șaptea la școala generală din Bedeu, pentru meritele sale deosebite la balet. Ce-

lăalt premiu i-a fost înmănat elevei Ana Scopeti din Aletea, pentru prezentarea expresivă a instituției sale.

Ca să aflăm despre ce cunoștințe au trebuit să dea dovadă copiii, după concurs am stat de vorbă cu profesoara de limba română Maria Ambruș, de la școala generală din Chitighaz:

– Ne-am gândit să alegem tema Paștilor, fiindcă aceasta figurează și în programa-cadru a școlii. În această perioadă ne-am ocupat mai mult cu sărbătorile de primăvară și ne-am gândit ca să organi-

zăm acest concurs, unde putem să dăm dovadă de cele învățate la școală. Probele au fost împărțite în două, pentru prima parte copiii s-au pregătit la școală. Prima dată și-au prezentat localitatea lor, iar printr-o prezentare powerpoint a trebuit să prezinte o instituție din localitatea lor. În aula s-au desfășurat diferite jocuri distractive: toto, grilă, cuvinte încrucișate, puzzle, joc de logică, ou de cuc, șamd. Copiii au trebuit să adune cuvinte în legătură cu sărbătorile de Paști.

(Continuare în pag. a 8-a)

„Popasuri culturale” pentru elevii de la școlile românești din Ungaria

(Urmare din pag. a 7-a)

Am încercat să alegem niște probe, care sunt distractive. Au avut de rezolvat zece probe, în care la prima au fost înșirate mâncăruri de post, dar literele cuvintelor au fost amestecate, iar copiii au trebuit să le descifreze. La proba puzzle au primit o imagine de Paști care a trebuit decupată. În continuare au primit o coală cu literele alfabetului, la fiecare literă au scris cuvinte legate de Paști. A urmat un joc de legică, unde am prezentat câteva imagini de Paști după care le-am încurcat, iar copiii au trebuit să scrie numele imaginilor în ordinea originală. Am avut o probă în cadrul căreia am adunat câteva condimente pe care le-am așezat în pungă, iar copiii au trebuit să ghicească ce fel de condiment este în pungulețe. Au avut de rezolvat o grilă tot cu cuvinte legate de Paști și un toto. Aceste întrebări au conținut informații generale de Paști. A fost o întrebare legată de geogra-

fia României, un joc interactiv, iar la sfârșitul concursului am încercat să reîmprospătăm un vechi obicei de Paști: ciocnirea ouălor.

La eveniment a onorat cu prezența domnul *Florin Vasiloni*, consul general al Consulatului General al României la Jula, domnul *Ioan Fodoreanu*, consul general al României la Seghedin, *Kreszta Traján*, președinte Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, *Tiberiu Iuhás*, șef de Oficiu al ATRU, preotul *Florin Olteanu*, dr. prof. univ. *Mihaela Bucin*, șefa Catedrei de Limba și Literatura Română din cadrul Universității din Seghedin, *Anamaria Brad Sarca*, referent pentru învățământul românesc la Oficiul pentru Cercetarea și Dezvoltarea Învățământului, *Alexandru Finna*, curator din partea românilor în cadrul Ministerului Resurselor Umane, *Petru Sălăjan*, președintele Autogovernării Românești din Chitighaz și *Gheorghe Gros*, membrul Autogovernării Românești locale.

Anca Butar – Ana Cioca

Donați 1% din impozit pentru organizații românești!

**Uniunea Culturală
a Românilor din Ungaria**
(Magyarországi Románok
Kulturális Szövetsége)
19058283-1-04

**Fundația Corului Român
„Pentru Muzică”**
„Pentru Muzică” Román
Kórus Alapítvány
18376146-1-04

**Asociația Turistică
a Românilor din Ungaria**
Magyarországi Románok
Turisztikai Egyesülete
18379187-1-04

**Asociația Femeilor
Ortodoxe Române
din Budapesta**
Budapesti Román Ortodox
Nők Egyesülete
18189089-1-42

**Asociația de Păstrare a
Tradițiilor „Gh. Nistor”
din Micherechi**
„Nysztor György” Hagyo-
mányörző Néptánc Egye-
sület (Méhkerék)
18295658-1-04

**Asociația Pensionarilor
de Naționalitate „Márki
Sándor”**
„Márki Sándor” Nemzeti-
ségi Nyugdíjas Egyesület
(Kétegyháza)
18384088-1-04

Fundația „Lucian Magdu”
„Lucian Magdu” Alapítvány
(Battonya)
18370188-1-04

**Asociația pentru Românii
din Aletea**
Eleki Románokért Egyesület
18390234-1-04

**Asociația de Dans
a Păstrătorilor de Tradi-**

ții Românești din Aletea
Eleki Román Hagymány-
örző Táncegyesület
18382529-1-04

**Asociația Culturală
Română „Mihai Purdi”
din Otlaca-Pustă**
„Mihai Purdi” Román
Kulturális Egyesület
18390416-2-04

**Asociația Românilor din
Apateu**
Körösszegapáti Románok
Egyesülete
18548413-1-09

**Asociația Culturală a
Românilor din Leta Mare**
Létavértesi Románok
Kulturális Egyesülete
19127275-01-09

**Asociația Pensionarilor
din Săcal**
Körösszakáli Nemzetiségi
Nyugdíjasok Egyesülete
18564259-1-09

**Asociația „Egymásért”
(Unul pentru altul) a Ro-
mânilor din Săcal**
„Egymásért” Körösszakáli
Román Nemzetiségi

Egyesület
18290732-1-09

**Asociația Culturală a
Românilor din Seghedin**
Szegedi Románok Kultu-
rális Egyesülete
19082088-1-16

**Asociația Penticostală
Română din Ungaria**
Magyarországi Román
Pünkösdi Egyesület
18379936-2-04

**Fundația „Pro discipulis-
Pentru elevii noștri”**
„Pro discipulis – A
tanulókért” Alapítvány
18382378-1-04

Fundația „Humo Ludens”
„Humo Ludens” Alapítvány
18371062-1-04

**Societatea de Prietenie
Maghiaro-Română din
Apateu, Magyar-Román
Baráti Társaság**
18995964-1-09

**Clubul Pensionarilor din
Apateu, Körösszegapáti
Nyugdíjasok Klubja**
18564008-1-09

Gabriela Szabo este invitată la Supermaratonul Bichișciaba–Arad

Supermaratonul Bichișciaba–Arad–Bichișciaba, care a ajuns la cea de a XVII-a ediție, se va desfășura în perioada 17–18 mai. Organizatorii evenimentului spun că în acest an este așteptată să vină și *Gabriela Szabo*, ministru al Tineretului și Sportului din România, informează newsar.ro.

Noutatea este că înscrierea se va face numai online pe site-ul evenimen-

tului www.supermaraton.eu până în data de 2 mai 2014. Concursul va fi împărțit în patru categorii: Supermaraton individual, feminin-masculin, Ștafetă (echipe de cinci persoane), Ștafetă (echipe de două persoane) și Crosul de ciclism și patine cu rotile.

Printre dotările de anul acesta, organizatorii au mai adăugat și cronometrarea electronică cu cip și service ambulant pentru

cicliști. Traseul se va desfășura pe ruta: Ziua 1: Bichișciaba (0 km) – Szabadkígyós (12,5 km) – Újkígyós (16,3 km) – Pusztatottlaka (28,2 km) – Medgyesegyháza (35,5 km) – Mezőkovácsháza (50,2 km) – Bătania (66,2 km) – Frontieră (74,6 km) – Turnu (75,5 km) – Variaș (82,3 km) – Arad (100 km), iar a doua zi va avea loc întoarcerea pe același traseu.

A.C.

O străveche familie românească din Jula (4)

FAMILIA PRECUP

Mozaicuri din copilărie

Din noiembrie 1955 tatăl meu era închis la penitenciarul din Jula. Crăciunul aceluia an l-am sărbătorit fără el. Am stat doar trei în jurul crengii de brad frumos împodobită: mama, fratele și cu mine. Sub acea creangă de brad se afla o carte, care a fost așezată acolo de nașa mea, Livia Mișcuța. Ea era îngerașul care mi-a adus darul de Crăciun. Acest îngeraș locuia în strada Eminescu. Am cântat cu toții împreună „O ce veste minunată” și „Mennyből az angyal”, și ne-am rugat ca tata să vină acasă cât mai repede.

Săptămânile care au urmat sărbătorilor de iarnă au trecut cu greu. În martie 1956, tatăl meu a fost eliberat cu amnistie.

*

Un copil de 9 ani greu poate să înțeleagă, de ce a trebuit să fie condamnat și închis tatăl său numai pentru că nu și-a semănat grâul la timp. Și toate astea de ce trebuie spuse la megafon?

Vedeam că tatăl meu este tot timpul trist, tăcut, slăbit și cu fața gălbuie. După ce s-a întors acasă de la închisoare, au apărut pe la noi frații, rudele, vecinii. Vorbele calde ale membrilor familiei, mâncarea gătită de maică-mea l-a liniștit încetul cu încetul. Ridurile adânci de pe fața bărbatului de 42 de ani au început să dispară.

*

A sosit luna aprilie, vremea cea bună. Aerul s-a umplut cu mirosul primăvăratic al pământului și al plantelor. Pe holde apăreau tot mai mulți oameni. Au răspuns legii străvechi ai naturii: pământul trebuie lucrat!

Bunicii mei din ambele părți au rezolvat cu aratul de toamnă, grâul l-au semănat. Tatăl meu, acum însănătoșit la trup și la suflet, s-a apucat de muncile de primăvară. Maică-mea l-a ajutat tot timpul, după ce și-a terminat lucrul prin casă. Doar după câțiva ani s-a dus să lucreze la creșa orașenească ca femeie de serviciu.

Clasa noastră
cu dl. profesor
Ilie Ivănuș,
în anul 1959

*

În toamna anului 1956 a izbucnit revoluția. Eram copil de 10 ani. Stând sub poarta școlii românești, vedeam cum pe strada Kossuth trec tancurile rusești. În acea toamnă, în loc de limba rusească am învățat franceza la școală. În casa de pe strada Vár, unde a stat familia mea, am auzit tot timpul cum se trăgea cu gloanțe pe străzi. Închideam jaluzelele, stingeam lumina și stăteam în liniște în casă.

Mai târziu am dat drumul la „radioul poporului”. Am auzit cum primul ministru Nagy Imre și-a citit renumitul program. Apoi, radioul a tăcut. De la un timp, la școală ne-au anunțat că din nou vom învăța rusa...

*

Încet-încet spiritele s-au liniștit, oamenii au ieșit din casele lor. Eu și cu fratele meu am trecut tot mai des strada și ne-am dus la căminul de elevi români, pentru că acesta s-a umplut din nou de copii.

Casa noastră a stat vizavi de căminul românesc, pe strada Vár nr. 2. Dimineața când mă trezeam, primul lucru pe care-l vedeam privind pe fereastră era clădirea cu etaj a că-

minului și silueta Cetății medievale din Jula.

Lumea căminului era o lume relativ închisă. Aici trăiau elevii veniți din provincie. Pentru mine era liber să intru la ocupațiile de după-masă, la silențiu, pentru că părinții mei trăiau de primăvara până toamna la sălaș. Numai iarna stăteau în oraș. Căminul de elevi era pentru noi ca o a doua casă.

La sfârșit de august, început de septembrie, din satele învecinate soseau sute de copii în orașul Jula. Pe acele vremuri, directorul și pedagogii căminului erau ca niște părinți pentru elevii plecați de acasă. În acele vremuri, directorul căminului era Csala József. Căminul românesc avea clădiri separate pentru fete și băieți, o sală de mese, săli pentru studiu, o sală de cultură.

De la etajul fetelor se putea vedea în curtea noastră. Ele vedeau cum eu trebuiesc prin curte. Uneori mă uitam și eu în sus și vedeam privirile lor ascunse.

Căminul avea o curte mare, care se întindea până la poalele cetății. În curte mai era o locuință de serviciu, unde locuia domnul profesor Teodor Kozma, o

anexă gospodărească, pomi fructiferi și coteț de porci. Acesta a fost separat de curtea unde se jucau copiii. Curtea era desul de mare, încăpeau și cei care vroiau să se joace și elevii cărora le-a convenit mai mult să se tragă la umbra unui copac și să citească.

Am fost mulți și foarte însuflețiți.

Iarna când nu puteam să ne jucăm prin curte, ne stătea la dispoziție sala de cultură. Cel mai des jucam tenis de masă sau fotbal de masă. Ionică Vlăduț avea un set de fotbal de masă cu imaginile fotbalistilor de la Echipa de Aur. Atunci pentru noi asta însemna lumea... Să joci fotbal cu Grosics, Puskás, Hidegkuti, adică cum cei mai buni 11 jucători ai lumii erau un lucru de neuitat.

Ne jucam mult și în jurul Cetății. Iarna ne dădeam pe gheața lacului de lângă Cetate sau jucam hochei pe gheață.

*

Centrul copilăriei mele a fost acel triumfi dintre străzile Nagyvárad, Vár și Pomucz. Aici trăiau prietenii mei din copilărie: Jancsi Hídvégi, frații Vlăduț și Mureșan, prietenii mei căminiști și alții, Tibi Avră-

muț, Jancsi Cioca, Gyuri Lazăr, Jani Botaș, Jani Misaroș. Acel triumfi ne-a ținut împreună ca un magnet.

*

Orașul Jula era și în acele vremuri un oraș cultural însemnat. Era în oraș cinematograful, teatrul, școala de muzică, funcționau mai multe coruri.

Străbunicul meu, Teodor Precup, a fost membrul corului bărbătesc din cartierul Orașul Mare Românesc și cititor permanent al bibliotecii. La fel și tatăl meu, Teodor Precup, care a terminat școala civilă, a fost abonat și un vizitator frecvent al bibliotecii românești ce funcționa în casa Mureșan. A fost membru al Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria. A luat parte la toate activitățile Uniunii. Păstrez și azi multe invitații și documente din acele vremuri. A fost o persoană publică.

*

Din anii '60 păstrez o amintire plăcută. Uniunea a organizat la început de februarie, într-o zi de sâmbătă balul românilor. Acesta se ținea în sala de mese a căminului. Tatăl meu se pregătea pentru eveniment cu mai multe zile înainte. Își aranja hainele, își lustruia cizmele, pe care le-a purtat prima dată când a fost mire. Maică-mea asprea și călca hainele. l-am întrebat: unde vă pregătiți? – La balul românesc!, mi-a răspuns mama.

Când ei au plecat am rămas singur cu fratele meu. Deoarece fereastra sălii de mese era spre stradă, am ieșit din casă, am trecut drumul și am privit pe furiș cum se distrează adulții. A fost ceva minunat. Dansau uneori hora, alteori vals vienez. Dar nu numai dansau ci și cântau. Așa știau să se bucure de dansuri și de cântece, cum azi nu mai poți vedea niciunde. Au murit, au dispărut acei oameni, și au dus cu ei acea lume țărănească, care aprecia cultura. Ei trăiesc azi doar prin amintirile și rugăciunile noastre.

Ioan Precup

(Traducere: Eva Șimon)
Sfârșit

Scriitorul Gabriel Garcia Márquez a murit

Scriitorul columbian Gabriel Garcia Márquez, laureat al premiului Nobel pentru literatură în 1982, a murit, joi, la vârsta de 87 de ani, anunță Associated Press, citând membri ai familiei. Informația a fost postată pe pagina online a publicației The Huffington Post.

Președintele columbian Juan Manuel Santos anunță, miercuri, într-o conferință de presă, că scriitorul suferă de o „pneumonie”, care se află „sub control”, și nu de un cancer limfatic, așa cum a scris presa din Mexic. În urma acestui anunț, familia lui Gabriel Garcia Márquez a precizat că starea de sănătate a

scriitorului, externat pe 8 aprilie dintr-un spital din Ciudad de Mexico, este „extrem de fragilă”, dar „stabilă” și că acesta se află la domiciliul său din Mexic, fără să menționeze vreo informație în legătură cu cancerul.

Născut pe 6 martie 1927, în localitatea columbiană Aracataca, Gabriel Garcia Márquez a locuit în Mexic timp de câteva decenii și, slăbit din cauza bolii, nu a mai scris nimic de la cel mai recent roman al său, „Memoria de mis putas tristes” („Povestea târfelor mele triste”), apărut în 2004.

Gabriel Garcia Márquez a primit premiul Nobel pentru literatură în anul 1982.

În nuvelele și romanele sale se reunesc, în mod firesc, fantasticul și realitățile de

zi cu zi, scriitorul fiind inclus, de altfel, de mulți critici literari în categoria ro-

mancierilor realismului fantastic sud-american. Cel mai celebru roman al său este „Un veac de singurătate” (1967), dar foarte cunoscute sunt și „Toamna patriarhului” (1975), „Cronica unei morți anunțate” (1981), „Dragostea în vremea holerei” (1985), „Generalul în labirintul său” (1989) și „Povestea târfelor mele triste” (2004).

Capodopera lui Gabriel Garcia Márquez, romanul din 1967 „Un veac de singurătate”, descrie istoria satului columbian fictiv Macondo. Acțiunea se desfășoară pe o perioadă de peste o sută de ani și prezintă ascensiunea și prăbușirea familiei Buendia.

Cel mai vechi oraș din România, mai vechi decât piramidele egiptene

Arheologii români au făcut o descoperire de senzație în județul Hunedoara! Aici, în Ardeal, a fost descoperit un oraș imens, cel mai vechi din România și chiar mai vechi decât piramidele egiptene!

De cele mai multe ori, arheologii români au ocazia de a descoperi istoria României, ascunsă sub straturi de pământ, doar când autoritățile vor să mai construiască una-alta. E și cazul celui mai vechi oraș din Transilvania, ridicat pe la anul 4.200 î.Hr., înainte să apară piramidele din Egipt (2.630 – 2.611 î.Hr.). Așezarea a fost descoperită în timp ce muncitorii săpau pentru amenajarea autostrăzii Sibiu-Nădlac.

Se întinde pe 100 de hectare

În zona Turdaș, în apropiere de râul Mureș, au descoperit arheologii sibieni cel mai vechi oraș din Transilvania. „Pe 1.290 metri de duct și pe brațe, ce se întind pe alți 300 de metri, am descoperit un sistem de fortificație, de împrejmuire, de palisade, de șanțuri succesive și ziduri. Am descoperit două porți de intrare în sistemul de fortificație și turnuri. Totul este din lemn, bineînțeles. Un sistem de apărare din acea vreme, pe o așa mare suprafață, nu s-a putut cerceta în Europa: costă foarte mult. Noi am avut această șansă datorită autostrăzii. Acum putem să argumentăm, calitativ și cantitativ, existența unei așezări proto-urbane aidoma marilor așezări din Orient”, adaugă Sabin Adrian Luca.

Sistemul de fortificații descoperit de arheologii sibieni e oglinda celui pe care Nicolae Vlassa îl des-

coperise incizat pe o tăbliță. Ideea lui Vlassa că, pe această tăbliță, locuitorii vechiului oraș au desenat sistemul de fortificații al așezării a fost astfel confirmată. Specialiștii cred că acest sistem de fortificații ocrotea un nucleu care avea, probabil, 100 de hectare. Delimitări existau și în interiorul așezării, mai ales că aceasta s-a extins tot extins din interior spre exterior.

Un nou muzeu cu mii de piese

„De ce spun că e primul oraș din Transilvania, ca să nu spun cel puțin din sud-estul Europei: pentru că am descoperit un sistem de fortificație, de împrejmuire, compus din 11 palisade și șanțuri succesive, pe o profunzime de 200 de metri. Am descoperit două porți de intrare în sistemul de fortificație, cu turnuri, totul din lemn. Acest sistem, de o așa de mare dimensiune, nu s-a putut cerceta în Eu-

ropa fiindcă costă foarte mult. Am surprins aceste palisade, șanțuri, turnuri, care ocroteau un nucleu care, din punctul meu de vedere, în stadiul inițial avea cam 100 de hectare împrejmuit. Faptul că este consacrat după toate regulile vedem din faptul că, la distanțe de aproximativ 200 de metri, în interiorul primei sau celei de-a doua fortificații este pus câte un sacrificat. Am găsit vreo cinci (schelete – n.r.). Ceea ce este curios este că nici unul nu e în aceeași poziție, deci e clar că e sacrificiu, nu este o înmormântare. I-au sacrificat în diverse ritualuri. Sunt puși fie pe burtă cu mâinile și picioarele legate, fie pe spate cu

fiu cu capul tăiat și pus pe piept”, a declarat directorul muzeului Brukenthal.

„Săpăturile din ultimul an și jumătate au creat un nou muzeu, avem deja mii de piese întregi restaurate, extrem de reprezentative, unicat, de la ceramică la metal, de la piatră la os. La cercetarea aceasta se va mai lucra patru-cinci ani până când vom tipări volumele. (...) Până acum s-a cercetat un eșantion ceramic de doi-trei la sută și s-a cercetat cam trei-patru la sută din oase. La cea mai mare cercetare din Europa nu poți să estimezi nimic, decât că la final vom raporta cel mai mare eșantion ceramic cercetat în Europa, cel mai mare eșantion osteologic cercetat în

Europa, cel mai mare, pentru că asta a fost norocul nostru”, a adăugat Sabin Luca.

Scrieri de 7.000 de ani în aceeași zonă

Civilizației Turdaș îi aparține și cea mai veche scriere din lume (aproximativ 7.000 de ani). Este vorba despre celebrele tăblițe de lut descoperite, în anul 1961, la Tărtăria, localitate situată între Alba Iulia și Orăștie. Acestea sunt inscripționate cu semne asemănătoare cu cele ale scrierii sumeriene, dar cu cel puțin o mie de ani mai vechi decât orice alfabet. Scrierea a rămas, deocamdată, nedescifrată.

Sursa: www.worldwide-romania.com

TV

Tezaur folcloric Concert de Pricesne

Vineri, 25 aprilie, ora 21.00, TVR Internațional
Veta Biriș, Alexandru Pugna, Marius Ciprian Pop, Maria Tanasă, Maria Sidea, Vlad Tătar, Grupul de teologi din Oradea, Corala bărbătească Armonia a Arhiepiscopiei Tomisului, Grupul Lioara din Oradea
Producător: Gheorghiu Nicolae
Emisiune de: Marioara Murărescu
Emisiune retrospectivă folclorică cu tradiție în cadrul Televiziunii Române. Melodia de pe generic, celebra „Feciorească de pe Mureș” de Dumitru Fărcaș, a rămas neschimbată!

O lacrimă de față

Sâmbătă, 26 aprilie, ora 0.45,
TVR Internațional

Moartea suspectă a unei fete, într-un sat, declanșează o anchetă minuțioasă. Maiorul detașat pe caz încearcă să-i reconstituie ultimele momente din viață pentru a afla motivul crimei. Pornește pe două fire diferite, unul fiind viața amoroasă a fetei, celălalt viața profesională. După ce obține mărturii de la oamenii din sat despre împrejurările morții, adevăratul mister nu mai este crima în sine, ci motivul pentru care toată lumea a păstrat o tăcere vinovată.

Credo (live)

Canonizarea Papei Ioan Paul al II-lea
Transmisiune directă de la Vatican
Duminică, 27 aprilie, ora 10.30, TVR1

Fericitul Papă Ioan Paul al II-lea este, incontestabil, o figură emblematică a sfârșitului de secol XX. Personalitatea sa charismatică a determinat o polarizare fără precedent a energiei a milioane de oameni aflați în căutarea binelui și a reperelor vieții creștine.

FILM

D'ORA: Emigranta româncă

Actrița și regizoarea Delia Antal debutează în filmul de lungmetraj, film independent de 230.000 de euro.

Înconjurată de sărăcie, într-o Românie post-comunistă, o tânără naivă prinde oportunitatea de a emigra spre Anglia, chiar dacă asta înseamnă a călători cu o dubă, într-o cutie de carton. Ajunsă în Londra, visurile ei la bogăție și faimă sunt repede spulberate de realitatea vieții cotidiene în Londra. Acest schimb nefast de la o viață în sărăcie în România la o viață în sărăcie în Londra și dorința ei de a-și ajuta familia de acasă, o determină pe Dora să se folosească la maxim de fiecare oportunitate primită.

Produs de 28 Films Ltd., „D'ORA” prezintă într-o manieră onestă încercarea unei tinere de a scăpa din opresiunea țării natale pentru a-și urma visurile. Călătoria Dorei o încarcă înăuntrul ei în care inocența ei e treptat spulberată. Ea riscă tot pentru cei dragi în speranța unui viitor mai bun.

„D'ORA” este o poveste emoționantă prezentată într-un mod amuzant, care scoate la lumină probleme reale cu care se confruntă milioane de oameni în lumea globalizată de azi. Premieră în cinematografele din România: 25 aprilie

EXPOZIȚIE

Glasul Împărăției Expoziție de fotografii

Sâmbătă, 12 aprilie 2014 – Miercuri, 21 mai 2014 – Oradea Shopping City – Galeria de Artă, Calea Aradului 87

Statornică în preocupările sale artistic-duhovnicești, Societatea Culturală Zenit-Nadir face cunoscută pe această cale intenția de a cinsti marea sărbătoare a Învierii Domnului prin organizarea unei ample expoziții de fotografii sub numele „Glasul Împărăției”, semnate de Ionuț Ovidiu și Sergiu Savin. Impresii de călătorie, imaginile sunt originale și reprezintă rodul unor pelerinaje în locurile sfinte ale Ortodoxiei, în principal din Israel și Sfântul Munte Athos. În completare, Peninsula Sinai, Egipt, Pustiile Schetică și Nitrică, Macedonia, Cipru, Bosnia, Serbia.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

28 APRILIE, LUNI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Montaj de muzică populară 17.55: Încheiere

29 APRILIE, MARȚI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: „Din 4 colțuri ale lumii” 17.55: Încheiere

30 APRILIE, MIERCURI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviul zilei (reluare) 17.55: Încheiere

1 MAI, JOI (Ștefan Crâsta)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviul zilei (reluare) 17.55: Încheiere

2 MAI, VINERI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviul zilei (reluare) 17.55: Încheiere

3 MAI, SÂMBĂTĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: „Pe undele Europei” – emisiune euroregională realizată de studiourile de radio din Timișoara și Seghedin 17.55: Încheiere

4 MAI, DUMINICĂ (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: „În lumea credinței” – emisiune religioasă 17.00: Sinteza știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

Ecranul nostru

miercuri, 30 aprilie, m1, ora 13.00
joi, 1 mai, Duna TV, ora 6.35

Emisiunea românească televizată vă invită la o expoziție a artistului plastic Ștefan Oroian din Iula, ale cărei lucrări au fost expuse alături de cele ale tinerei artiste Aurelia Nemeș din Budapesta. Vernisajul expoziției a avut loc, recent, la Galeria Muzeului Ferenczy din Szentendre. În a doua parte a emisiunii veți putea urmări un reportaj realizat la cea de-a 8-a ediție a Concursului de Recitare „Mihai Eminescu” din Apateu.

Realizator: Ștefan Crâsta

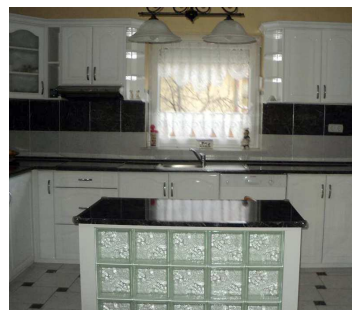

MICA PUBLICITATE

Casă de vânzare în Iula

Casă de vânzare în Iula, în apropierea Băilor Cetății. Casa are 10 camere, 6 băi, 2 bucătării și sufragerie. Se află pe strada Sittye nr. 19. Preț: 230.000 EUR. Număr de contact: +36-30-322-5410 (Vorbim limba română).

Glume

La restaurant

Soțul și soția stau în restaurant la masă. La un moment dat, de bărbat se apropie o femeie și îl sărută strâns pe buze. Soția ăstuia, șocată, întreabă: – Cine-i asta?

La care soțul: – Lasă-mă în pace femeie! N-am timp de tine! Acum stau și mă gândesc cum să îi explic ei cine ești tu!

Centura de castitate

Un cavaler urma să plece într-o cruciadă. Își face bagajele, îi pune soției sale centura de castitate și îi dă cheia celui mai bun prieten, după care îi spune: – Dacă nu mă întorc în trei ani, te rog să ai grijă de nevasta mea.

Și își vede de drum. După o oră de mers, amicul îl ajunge din urmă: – Mi-ai dat altă cheie!

La service auto

O tipă cu o mașină trăsnet într-un service auto. Mecanicul întreabă:

– Ce s-a întâmplat?

– Merge aiurea și se oprește motorul.

Mecanicul deschide capota și găsește un bilețel: „Este o proastă, nu știe să conducă, iar eu n-am de gând să plătesc. Soțul”.

Mecanicul închide capota:

– Ne pare rău, dar nu vă putem ajuta, mergeți la un alt service.

Tipa furioasă: – La mama dracului, sunteți al șaptelea service care mă refuză.

Sfintele Paști la românii ortodocși din Ungaria

Praznicul Împărătesc al Învierii Domnului sau Sfintele Paști a constituit și pentru românii ortodocși din Ungaria un prilej de mare bucurie.

PS Părinte *Siluan*, Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria a săvârșit Slujba Sfintei Învierii la Așezământul Românesc din Budapesta, la fel ca și în anii trecuți, împreună cu cei doi preoți care deserveșc acest așezământ, pr. protosinghel *David Pop* și pr. protopop *Marius Maghiaru*, în prezența a aproximativ 300 de credincioși ortodocși români aflați la acest praznic în capitala Ungariei, între care s-au numărat și Excelența Sa, domnul ambasador *Victor Micula* și alți reprezentanți ai Ambasadei României la Budapesta. Slujba Învierii a continuat cu

Dumnezeiasca Liturghie, în cadrul căreia mulți credincioși s-au împărtășit cu Sfintele Taine.

În aceeași zi, Ierarhul s-a aflat și în mijlocul credincioșilor de la Catedrala Episcopală din Jula, unde a asistat la slujba Sfintei Liturghii și a sfințit noul candelabru masiv din bronz aurit, așezat în altarul locașului de cult și cumpărat prin dania credincioasei *Marta Veréb*, care a primit din partea Preasfinției Sale o Diplomă de merit. Ca de fiecare dată, un grup de copii de la Grădinița și Școala Generală Românească din Jula, pregătiți de învățătoarea *Eva Sabău*, au oferit credincioșilor un frumos program de Paști, primind daruri din partea Parohiei Jula Mare. Cu toții au participat apoi la o agapă comună, în curtea de la Reședința

Episcopală, unde s-a ciocnit cu ouă roșii și s-a mâncat cozonac. Tot în Duminica Sfintei Învierii, Ierarhul împreună cu alți clerici de la Centrul Eparhial, dar și din Micherechi, au săvârșit slujba celei de-a Doua Învierii (Vecernia specială din Duminica Paștilor) în biserica romano-catolică din Șercad, pusă la dispoziție cu generozitate, la fel ca și în anii trecuți, printr-o acțiune pascală comună, dedicată românilor ortodocși din Șercad și organizată de către Autoguvernarea Românească Locală.

Slujba Învierii, Sfânta Liturghie și Vecernia din Duminica Paștilor au fost săvârșite în toate bisericile Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, la ore diferite.

A doua zi de Paști a fost prilej

de bucurie duhovnicească și pentru credincioșii ortodocși români din Micherechi. PS Episcop *Siluan* a săvârșit Sfânta Liturghie Arhierescă împreună cu un sobor de clerici în frunte cu parohul *Ioan Bun*.

La slujba de la Micherechi PS Episcop *Siluan* a hirotesit întru Singhel pe Părintele *Visarion Tuderic*, care ocupă funcția de Secretar Eparhial, dar sprijină și activitatea misionar-pastorală a comunității din Micherechi, unde predă ore de religie. La finalul slujbei, un grup de copii, pregătiți de părintele Visarion, au prezentat în fața credincioșilor o frumoasă scenetă legată de Învierea Domnului, informează Biroul de Presă al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.

